

EFFECTIEVER MEER INNOVATIE GENEREREN

TOPSECTOR CHEMIE W

Op 17 november presenteert het Topteam Chemie de nieuwe organisatie van de Topsector Chemie, compleet met namen en functies. Deze organisatie zal de samenwerking van bedrijven, kennisinstellingen en overheid bij onderzoek en innovatie efficiënter, effectiever en overzichtelijker maken. VNCI-directeur Colette Alma, hoogleraar Bert Weckhuysen en EZ-topambtenaar Jasper Wesseling vertellen alvast waarom een nieuwe organisatie noodzakelijk is en welke voordelen die biedt.

Tekst: Erik te Roller

De concurrentie in de wereld is enorm toegenomen. Om te overleven en scherp te kunnen blijven concurreren moeten zowel de overheid als de bedrijven hun kosten omlaag brengen en tegelijk meer doen aan vernieuwing en innovatie", zegt Jasper Wesseling, plaatsvervangend directeur-generaal Bedrijfsleven & Innovatie, tevens directeur Innovatie & Kennis bij het ministerie van Economische Zaken en lid van het Topteam Chemie. "De tijd dat er dankzij de aardgasbaten overal geld voor was, ligt achter ons. De uitdaging is nu om met zo min mogelijk geld zo veel mogelijk innovatie te realiseren. Dat is het idee achter de nieuwe opzet

van de Topsector Chemie: de juiste mensen van kennisinstellingen en bedrijven op efficiënte manier bij elkaar brengen en met de beschikbare middelen zo veel mogelijk innovatie te realiseren."

Enkele jaren geleden nog ging veel geld van de overheid naar technologische topinstellingen, dat wil zeggen bureaus die in lijn met de vraag van bedrijven onderzoek aan universiteiten en onderzoeksinstituten programmeerden. Een deel van de subsidie ging op aan begeleiding en kwam dus niet bij de onderzoekers terecht. Die geldkraan is dichtgedraaid. Wesseling: "Om meer van de beschikbare middelen te kunnen inzetten voor innovatie en de juiste mensen bij elkaar te brengen, is

gekozen voor een aanpak bij de bron. Een deel van het budget van universiteiten en onderzoeksinstituten zoals TNO en ECN is geormerkt voor publiek-privaat onderzoek, zodat zij er alleen over kunnen beschikken als ze samenwerken met bedrijven. Zo duwen wij ze in de richting van de bedrijven, die we op hun beurt met fiscale steun prikkelen tot samenwerking."

TKI-toeslag

Wesseling doelt op de WBSO, de fiscale aftrek voor loonkosten van onderzoekers, en op de RDA voor de fiscale aftrek van andere R&D-kosten. Hiervoor is substantieel meer geld beschikbaar. Bovendien geeft de overheid een extra bonus. Op elke euro die een bedrijf in publiek-privaat onderzoek steekt, legt de overheid 25 cent toe. Dit is de TKI-toeslag. Ook is er extra geld vrijgemaakt om bedrijven en kennisinstellingen te stimuleren om deel te nemen aan Europese onderzoeksprojecten (Horizon 2020), waar in totaal 70 miljard euro in omgaat, zodat langs die weg ook extra geld voor de innovatie in Nederland beschikbaar komt. Dit beleid lijkt zijn vruchten te gaan afwerpen. "Mogelijk zijn er ook andere factoren in het spel. Feit is dat het aandeel van de private R&D-

COLETTE ALMA (VNCI):

'De Topsector Chemie heeft uiteindelijk tot doel optimale steun te bieden aan innovatie ten behoeve van de versterking en vernieuwing van de industrie, gericht op verduurzaming van de samenleving.'

ORDT SLAGVAARDIG

uitgaven in het bruto binnenlands product voor het tweede jaar op rij iets omhoog zijn gegaan. Dat is bijzonder, want dit aandeel is in de voorafgaande tien tot twintig jaar nooit van zijn plaats gekomen. Met andere woorden, de R&D-uitgaven van het bedrijfsleven in Nederland zijn weer aan het stijgen en dat is een belangrijk deel van het Topsectorenbeleid", aldus Wesseling. VNCI-directeur Colette Alma geeft aan dat de ondersteuning van de overheid voor publiek-privaat onderzoek al met al fundamenteel is gewijzigd. "Hierdoor verkeren we in een heel andere situatie. Die maakt het noodzakelijk om de structuur van de Topsector Chemie aan te passen. Belangrijk is ook om tegelijk de effectiviteit van de Topsector te verbeteren. De chemie neemt zo'n centrale positie in bij industriële innovatie, dat je de samenwerking van bedrijven en kennisinstellingen bij onderzoek op allerlei terreinen het beste integraal kunt organiseren."

Daarnaast is er volgens Alma een nieuwe *governance*-structuur nodig om de innovaties in de bestaande industrie te versterken, jonge innovatieve ondernemingen vooruit te helpen en de samenwerking met andere Topsectoren te verbeteren. Verder moet de nieuwe organisatie voorzien in een goede aansluiting van de chemie in Nederland bij het Europese onderzoeksprogramma Horizon 2020.

In de Topsector Chemie draait het ook om de Innovation Labs (iLabs) bij de universiteiten, die startende ondernemers laboratoriumruimte en ondersteuning bieden. En om de Centres of Expertise aan hogescholen en Centra voor innovatief vakmanschap aan de roc's, die zorgen voor een betere aansluiting van het beroepsonderwijs op de chemische industrie. Ook gaat het om *human capital*, het versterken van regionale clusters van industriële bedrijven en

het verminderen van de regeldruk.

Integraal management

"Dat alles vraagt om integraal management dat vanuit één punt werkt en de hele Topsector overziet. Daarom zal de Topsector Chemie straks niet meer uit vier, maar slechts uit één TKI bestaan, namelijk de TKI Chemie", verklaart Alma. Dit behoeft enige uitleg. In september 2011 heeft de toenmalige minister van Economische Zaken Maxime Verhagen de negen Topsectoren gevraagd hun publiek-private samenwerking te gieten in zogenoemde innovatiecontracten en die onder dak te brengen bij zogenoemde Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's). Voor de Topsector Chemie lag het voor de hand om in lijn met de bestaande technologische topinstituten en programma's vier TKI's op te richten en wel voor Smart Polymeric Materials, ISPT (proces technologie), Biobased Economy en Nieuwe Chemische Innovaties.

"Met verschillende bureaus was er sprake van een versplinterd landschap", zegt Wesseling. "Werkbaar voor de grote bedrijven die hun weg wisten te vinden, maar lastig voor de mkb-bedrijven. In de nieuwe structuur willen we zo min mogelijk overhead en administratieve rompslomp en we concentreren de administratie daarom bij het bureau van het TKI Chemie. Hierdoor kunnen de zogenoemde programmaraden, waarin de bedrijven goed vertegenwoordigd zijn, zich helemaal richten op de inhoud van de onderzoeksprogramma's, waardoor het ook gemakkelijker is om nieuwe programma's te beginnen. De bedrijven zullen overigens ook op alle andere niveaus in de organisatie goed vertegenwoordigd zijn. Het Topteam Chemie ziet dit als de meest efficiënte en effectieve opzet."

Bert Weckhuysen, hoogleraar anorganische chemie en katalyse aan de

**BERT WECKHUYSEN
(UNIVERSITEIT UTRECHT):**

'De oude structuur geeft in de praktijk eerder aanleiding tot fragmentering dan tot eenheid van het chemisch onderzoek. Deze sluit te veel aan op gevestigde belangen...'

JASPER WESSELING (EZ):

'De tijd dat er dankzij de aardgasbaten overal geld voor was, ligt achter ons. De uitdaging is nu om met zo min mogelijk geld zo veel mogelijk innovatie te realiseren.'

Universiteit Utrecht en lid van het Topteam Chemie, zegt er het volgende over: "Vanwege het geld is aanpassing van de organisatie noodzakelijk. Dit biedt echter de gelegenheid om het huis van de chemie meteen nieuw in te richten en bepaalde systeemfouten eruit te halen. Zo geeft de oude structuur in de praktijk eerder aanleiding tot fragmentering dan tot eenheid van het chemisch onderzoek. Deze sluit te veel aan op gevestigde belangen en te weinig op onderdelen van de chemie die beter tot hun recht dienen te komen om de omslag naar duurzame chemische productie te kunnen maken. Denk bijvoorbeeld aan de subsector *chemistry of life*, die eerder amper opviel, terwijl die subsector eveneens van groot belang voor het bedrijfsleven is."

Hoofdpijnen onderzoek

De Topsector Chemie kent straks vier hoofdpijnen van onderzoek: *advanced materials, chemical micro- and nanotechnology & devices, conversion technology & chemical synthesis* en *chemistry of life*. "De oorspronkelijke gebieden worden opgerekt en breder gemaakt", vervolgt Weckhuysen. "Advanced materials omvat niet alleen polymeren, maar ook anorganische en hybride organische-anorganische materialen. En conversion technology & chemical synthesis omvat ook scheidings- en reactortechnologie. Verder krijgt *life sciences* de ruimte in chemistry of life. Met deze indeling kunnen we ook goed inspelen op de maatschappelijke uitdagingen

rond gezondheid, voedsel, klimaat, energie, veiligheid en transport zoals geformuleerd in het Europese programma Horizon 2020." De technologische topinstituten DPI (polymeren) en ISPT (procestechnologie) gaan straks op in Centres of Innovation (Col), die nationaal zullen opereren maar een regionaal

zwaartepunt hebben. Zo zal het DPI-onderzoek onder dak komen bij het COI Advanced Materials op Chemelot in Geleen. Voor een soepele overgang stelt EZ ongeveer 25 miljoen beschikbaar, zodat het lopende onderzoek van deze instituten de komende paar jaar netjes kan worden afgerond. ■

VIJF REGIONALE MKB-STEUNPUNTEN

Mkb-bedrijven wordt het makkelijker gemaakt om de weg binnen de Topsector Chemie te vinden. Er komt een mkb-loket met vijf regionale steunpunten waar kleine en middelgrote bedrijven advies kunnen inwinnen en in contact kunnen komen met de juiste partners om innovatieve samenwerking aan te gaan. Dit loket komt voort uit het DPI Value Centre (netwerk voor de kunststofsector) en zal ook voor de Topsector Energie gaan werken. Is dit allemaal aantrekkelijk genoeg voor het bedrijfsleven om in te investeren? Jasper Wesseling van EZ: "Het aantal bedrijven dat geld steekt in publiek-private samenwerking is sinds 2011 verdubbeld tot bijna 2000. Dit aantal geeft wel aan dat er nu veel meer kleine bedrijven bij betrokken zijn en het vliegwiel van het Topsectorenbeleid op gang is gekomen."

De Topsector Chemie zal er ook op ingericht zijn om nauw samen te werken met de Topsectoren Energie, Life Sciences & Health en Agri & Food. Overigens is de *biobased economy* in de Topsector Chemie geen apart programma meer, maar onderdeel van diverse *roadmaps*.

"De Topsector Chemie heeft uiteindelijk tot doel optimale steun te bieden aan innovatie ten behoeve van de versterking en vernieuwing van de industrie, gericht op verduurzaming van de samenleving", aldus Colette Alma van de VNCI.

Hoogleraar Bert Weckhuysen: "Er is straks één loket waar bedrijven en universiteiten gemakkelijker met elkaar in contact zullen komen. Hierdoor zal de organisatie slagvaardiger en dynamischer zijn en zo effectiever bijdragen aan de innovatie waarmee de industrie de samenleving van nieuwe duurzame producten en diensten kan voorzien."